

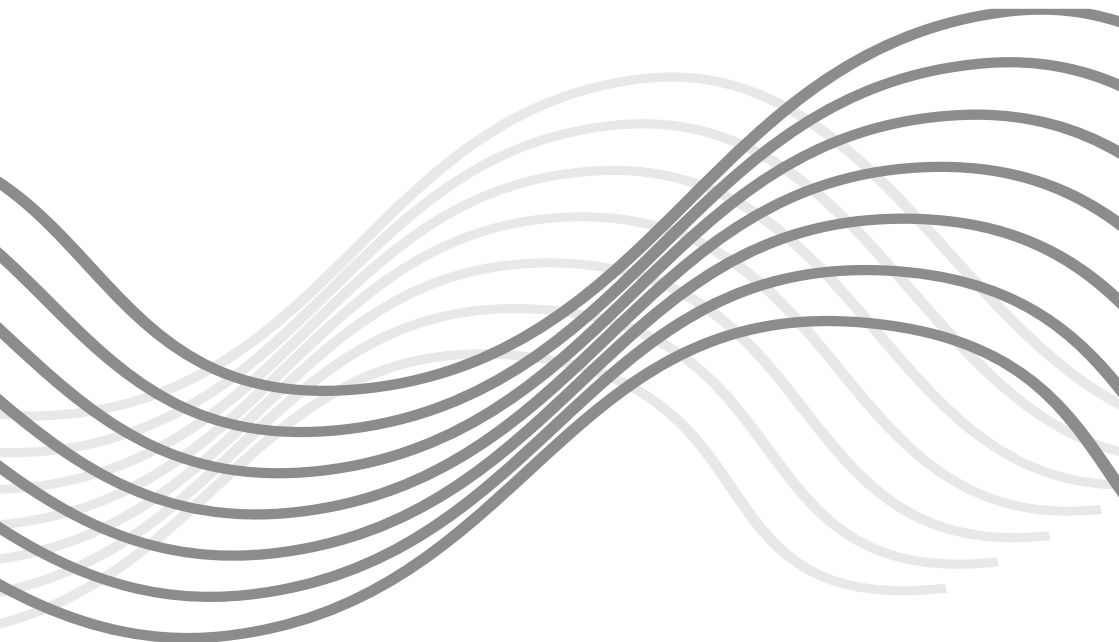

ӨЛКӨНҮН КЕЛЕЧЕГИ

КВАЛИФИКАЦИЯНЫ ЖОГОРУЛАТУУ ПРОГРАММАСЫ

«Инклюзивдик билим берүүнүн
негизги аспектилери: билим берүү
мекемелеринин жетекчилери үчүн»

Бишкек 2021

Бекитем:

КР ББИМ алдындагы

РПККЖж-аКДИ

Директору

п.и.к,

Токтомаматов А. Д.

«__» _____ 20__ г

КВАЛИФИКАЦИЯНЫ ЖОГОРУЛАТУУ ПРОГРАММАСЫ

«Инклюзивдик билим берүүнүн негизги
аспектилери: билим берүү мекемелеринин
жетекчилери үчүн»

Программаны ишке ашыруу мөөнөтү: 6 саат

Бишкек 2021

Квалификацияны жогорулатуу программасы “Сорос Кыргызстан” фондунун каржылоосу менен “Өлкөнүн келечеги” фонду тарабынан ишке ашырылган “Квалификацияны жогорулатуу тутумундагы инклюзивдик билим берүү программаларынын мазмунун жана методикасын өркүндөтүү аркылуу Инклюзивдик билим берүүнү өнүктүрүү” долбоорунун алкагында иштелип чыкты. Программанын мазмуну үчүн “Өлкөнүн келечеги” фонду жооптуу жана программанын мазмуну “Сорос-Кыргызстан” фондунун пикири деп эсептелбейт.

Программаны иштеп чыккандар:

Дунганова Джамия Эрнстовна – И.Арабаев атындагы КМУнун Педагогика факультетинин атайын педагогика жана психокоррекция кафедрасынын ага окутуучусу, билим берүү жана психология магистри; Кыргыз Республикасынын Саламаттыкты сактоо министрлигинин Эне жана баланы коргоо улуттук борборунун бет-жаак хирургиясы бөлүмүнүн логопеди.

Абдылдабеков Билимбек Абдылдабекович – педагогика магистри, КР Билим берүү жана илим министрлигинин алдындагы Республикалык педагогикалык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу жана кайра даярдоо институтунун педагогика, психология жана социалдык-гуманитардык билим берүү кафедрасынын ага окутуучусу, И.Арабаев атындагы КМУнун Педагогика факультетинин атайын педагогика жана психокоррекция кафедрасынын окутуучусу, олигофренопедагог №22 атайын (жардамчы) мектеп.

Мамбетова Салтанат Сталбековна - Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин мектеп, мектептен тышкаркы жана кошумча билим берүү башкармалыгынын жетектөөчү адиси.

Бул лицензия үчүнчү жактарга аны авторлордун ысымын милдеттүү түрдө шилтеме берүү менен эркин жайылтууга, туунду чыгармаларды (котормолорду) түзүүгө, анын ичинде коммерциялык максаттарда пайдаланууга да мүмкүндүк берилет.

ТҮШҮНДҮРМӨ КАТ

Актуалдуулук

Билим берүү муктаждыктарына карабастан, бардык балдарды жалпы билим берүү процессине кошууга багытталган заманбап билим берүү парадигмасы билим берүүдөгү, бүтүндөй коомдо дагы баалуулуктарды, мамилелерди, өз ара аракеттенүүнү кайра карап чыгууну талап кылат. Билим берүү тутумун модернизациялоонун алкагында инклюзивдик билим берүү мамлекеттик артыкчылыктуу милдет катары кабыл алынган жана мугалимдин кесиптик ишмердүүлүгүнүн жаңы шарттарын аныктайт. Системада болуп жаткан өзгөрүүлөр, мугалимдердин ишмердүүлүгүнө талаптардын жогорулашын, алардын функционалдык милдеттеринин кеңейишин, кесиптик жактан маанилүү жана жеке мүнөздөмөлөрдүн өзгөрүшүн шарттады.

Демек, Кыргыз Республикасынын инклюзивдик билим берүү Концепциясынын жана өнүктүрүү Программасын ишке ашыруунун ушул этабында эн биринчи маселе инклюзивдик тажрыйбаны ишке ашыра турган билим берүү мекемелеринин жетекчилерин даярдоо.

Инклюзивдик билим берүү ар кандай муктаждыктарды чечүүдө абдан ийкемдүү болуп эсептелинет. Эгерде окутуу эффективдүү жана сапаттуу болсо, бир гана атайын билим алуу муктаждыктары бар окуучуларга пайдалуу болбостон, бардык билим берүү чөйрөсүнүн катышуучуларына пайдалуу боло алат. Бирок бул үчүн эл аралык жана улуттук нормативдик-укуктук базаны, майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыгы бар окуучуларды коомго кошуу процессине тиешелүү компоненттерди билүү шарт:

1. Мамиле
2. Уюштуруу шарттары
3. Материалдык-техникалык шарттар

Жаңы билим берүү парадигмасына өтүүдө негизги шарт бул билим берүү процессинин бардык катышуучуларынын өзгөрүүгө даярдыгы (жетекчилер, мугалимдер, ата –энелер).

Биздин өлкөдө инклюзивдик билим берүүнү ишке ашыруу үчүн системдик институционалдык өзгөрүүлөр талап кылынат. Тилекке каршы, бул өзгөрүүлөр тез ишке ашырылбайт. Бирок эл аралык тажрыйба боюнча адамдардын майыптыгы бар адамдарга болгон мамилесинин өзгөрүшү эн оор процесс болуп эсептелет.

Максаты – билим берүү мекемелеринин жетекчилеринде төмөнкү түшүнүктөрдү калыптандырууга шарт түзүү:

- тоскоолдуксуз билим берүү чөйрөнүн негизги принциптерин, максатын, механизмдерин терең түшүнүү
- инклюзивдик чөйрөнүн бардык катышуучуларны сапаттуу жана жеткиликтүү билим берүү

Милдеттер:

1. Инклюзивдик билим берүүнүн нормативдик-укуктук базасы боюнча маалымат берүү
2. Угучуларды заманбап дүйнөдөгү майыптыкты түшүнүүнүн ар кандай моделдери (парадигмалары), майыптыгы бар адамдардын “жашоосун нормалдаштыруу” принциби жана кыймыл аракеттеги, турмуштук ишмердиктеги жана ден-соолуктагы чектелөөрдүн эл аралык классификациясы (ФЧЭК) жана анын билим берүүдө колдонулушу жөнүндө жалпы маалымат берүү;
3. Майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыгы бар балдардын категориялары менен тааныштыруу;
4. Инклюзивдик билим берүүнүн негизги аспектилери, анын ичинде укуктук база, философия, негизги түшүнүктөр жана принциптер менен тааныштыруу.
5. Инклюзивдик билим берүү чөйрөсүн тиешелүү атайын шарттардын компоненттери жөнүндө маалымат берүү;

Максаттуу аудитория:

Билим берүү мекемелеринин жетекчилери.

Программаны өздөштүрүүнүн натыйжасында угуучулар:

Билет:

- майыптуулукту түшүнүү жолдорун, майыптыгы бар адамдын жашоосун “нормалдаштыруу” принцибин, кыймыл аракеттеги, турмуштук ишмердиктеги жана ден-соолуктагы чектелөөрдүн эл аралык классификациясын (ФЧЭК) максаттарын компоненттерин (домен) жана аны билим берүүдө колдонуунун маанисин; Майыптыгы бар адамдардын укуктары жөнүндө БУУнун Конвенциясын;
- майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыгы бар балдардын категориялары
- «инклюзия» жана инклюзивдик билим берүүнүн маңызын, негизги идеялары жана принциптерин;
- билим берүү тармагындагы нормативдик укуктук базаны(Инклюзивдик билим берүү боюнча Эл аралык жана улуттук нормативдик-укуктук ченемдерди);
- инклюзивдик билим берүү чөйрөсүн тиешелүү атайын шарттардын компоненттерин,;

Колдоно билет:

- инклюзиянын идеяларды жайылтуу, инклюзивдик билим берүүнү ишке ашыруу зарылдыгын;
- билим алууда атайын муктаждыктары жана майыптыгы бар балдарды коомго кошууда келип чыккан тоскоолдуктарга туруштук берүү жана стереотиптерге каршы туруу;
- бардык окуучулар үчүн инклюзивдик билим берүү чөйрөсүн түзүү, анын ичинде майыптыгы жана билим алууда атайын муктаждыктары бар окуучулар үчүн;
- майыптыгы жана билим алууда атайын муктаждыктары бар окуучуларга педагогикалык толеранттуулукту көрсөтүү;

- билим берүү мекемелеринде ар башка даражадагы ар кандай категориядагы окуучуларды ийгиликтүү коомго кошуу үчүн шарттарды түзүү.
- инклюзивдик билим берүүгө тиешелүү терминдерди, түшүнүктөрдү туура колдонуу
- майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыгы бар балдарга толеранттуу жана эмпатиялык мамилени сактоо менен билим берүү процессинин бардык катышуучуларынын (жетекчи, мугалимдер, ата -энелер) ортосунда позитивдүү өз ара аракеттенүү көндүмдөрү;

ОКУУ-ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАН

№	Теманын аталышы	ЛК	ПР	Жалпы ауд. саат
Инклюзивдик билим берүүнүн негизги аспектилери				
1	Инклюзивдик билим берүүнүн концептуалдык-укуктук негиздери	2		
2	Майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыктары бар балдар.	2		
3	Инклюзивдик билим берүү чөйрөсүн уюштуруу талаптары	1		
4	Кайтарым байланыш. Талкуу Сурамжылоо анкетасы Курсту жыйынтыктоо		1	
Жалпы:		5	1	6

ПРОГРАММАНЫН КӨЛӨМҮ ЖАНА ОКУУ ИШТЕРИНИН ТҮРЛӨРҮ РАБОТЫ

Курс 6 сааттык окуу убактысына эсептелген.

Окуу процессин уюштуруунун негизги формалары: лекциялар, семинарлар, угуучулардын өз алдынча иштери. Лекциялардын жана практикалык сабактардын жүрүшүндө окутуунун активдүү жана интерактивдүү формалары, ошондой эле окуу методдору колдонулат (дискуссиялар, чакан топтордо иштөө ж.б.).

ПРОГРАММАНЫН МАЗМУНУ

Инклюзивдик билим берүүнүн негизги аспектилери

Тема 1. Инклюзивдик билим берүүнүн концептуалдык-укуктук негиздери.

Максаты: угуучуларды заманбап дүйнөдөгү майыптуулукту түшүнүүнүн ар кандай моделдери (парадигмалары), социалдык моделдин негизги түшүнүгүн - майыптыгы бар адамдын жашоосун “нормалдаштыруу” концепциясы, БУУнун майыптыгы бар адамдардын укуктары конвенциясы менен тааныштыруу.

Негизги түшүнүктөр: майыптык, майыптуулукту түшүнүү моделдери (парадигмалары), диний, медициналык, социалдык, маданий модель, жашоону “нормалдаштыруу”, БУУнун Майыптардын укуктары жөнүндө конвенциясы, татыктуу жашоого болгон укук.

Кыскача мазмуну: Бул темада Бүткүл дүйнөлүк саламаттыкты сактоо уюмунун (ДССУ, БУУ) аныктамасына шилтеме берүү менен “майыптык” түшүнүгүн ачып берилет. Майыптыкты жана инклюзияны түшүнүүнүн социалдык модели негизделген, коомдун тарыхый өнүгүү процессинде “майыптыкты” түшүнүүнүн ар кандай жолдорун жана ошондой эле майыптыгы бар адамдын жашоосун “нормалдаштыруу” принциптери (концепциясы) сунушталат. Мындан тышкары, угуучулардын БУУнун майыптыгы бар адамдардын укуктары жөнүндө конвенциясы, майыптыгы бар адамдардын татыктуу жашоого болгон кепилдиги белгиленген жана аны ратификациялоо жөнүндө Кыргыз Республикасынын Президенти 2019-жылдын 14-мартында кол койгон мыйзам менен танышуу сунушталат.

Тема 2. Майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыктары бар балдар.

Максаты: угуучуларды майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыктары бар балдардын категориялары менен тааныштыруу.

Негизги түшүнүктөр: өнүгүүнүн бузулушу, психофизикалык өнүгүсүндө бузулуулары бар балдардын категориясы, угуусу начар балдар, көрүүсү начар балдар, сүйлөө кеби бузулган балдар, интеллектуалдык бузулуулары бар балдар, психикалык жактан артта калган балдар, таяныч-кыймыл аппараты бузулган балдар, эмоционалдык-эрк сферасы бузулган балдар, комплекстүү бузулуулары бар балдар.

Кыскача мазмуну: бул темада майыптыгы жана атайын билим алуу муктаждыктары бар балдардын категориясы жана классификациясы каралат. Терминдерди туура колдонуу жана атайын билим алуу муктаждыктары бар балдар менен иштөө боюнча негизги принциптер сунушталат.

Тема 3. Инклюзивдик билим берүү чөйрөсүн уюштуруу талаптары

Максаты: угуучуларды атайын билим алуу муктаждыктары бар балдарга билим берүүнүн негизги жолдору жана шарттары менен тааныштыруу.

Негизги түшүнүктөр: инклюзия, атайын билим алуу муктаждыктары, атайын билим берүү шарттары, Окутуунун Универсалдык дизайны, Дифференциацияланган ыкма, мультимодалдык ыкма, психологиялык-педагогикалык коштоо кызматы, жекече окутуу планы.

Кыскача мазмуну: бул темада инклюзивдик чөйрөнүү уюштурууга талап боло турган методикалык шарттар жана атайын билим алуу муктаждыктары бар коомго кошуудагы компоненттер: мамиле, уюштуруу шарттары, кадрлар менен камсыздоо, материалдык-техникалык база тууралуу маалымат берилет.

- Кайтарым байланыш. Талкуу
- Сурамжылоо анкетасы
- Курсту жыйынтыктоо

СУНУШТАЛГАН АДАБИЯТ

1. Аутичный ребенок: пути помощи. - М.: Теревинф, 1997. - 342 с.
2. Баенская Е.Р. Особенности раннего аффективного развития аутичного ребенка в возрасте от 0 до 1,5 лет // Альманах ИКП РАО. - 2001. - № 3.
3. Башина В.М. Аутизм в детстве. - М.: Медицина, 1999.
4. Выготский Л.С. Собрание сочинений: В 6 т. – Т. 2, 5. – М.: Педагогика, 1983.
5. Зимняя, И. А. Личностно-деятельностный подход как основа организации образовательного процесса [Электронный ресурс]: Электронная библиотека / Московский государственный психолого-педагогический университет. – URL: <http://psychlib.ru/mgppu/ZOsv-01/ZLD-244.HTM> (дата обращения: 31.08.2014).
6. Коломинский Я. Л., Панько Е. А., Игумнов С. А.. Психическое развитие детей в норме и патологии: психологическая диагностика, профилактика и коррекция— СПб.: Питер,. —480 с: ил. 2004
7. Лебединский, В. В. Нарушения психического развития в детском возрасте. – М.: Академия, 2003.
8. Лубовский В.И. Специальная психология. - М., 2005.
9. Настольная книга педагога-дефектолога / Под ред. Т.Б. Епифанцева. - Ростов-на-Дону., 2006.
10. Никольская О.С., Баенская Е.Р., Либлинг М.М. Аутичный ребенок: пути помощи. - М.: Теревинф, 2000. - 336 с.
11. Нормализация жизни в закрытых учреждениях для людей с интеллектуальными и другими функциональными нарушениями: Теоретические основы и практический опыт / Пер. со шведск. А. Львовского; Сост., ред. и автор предисл. К. Грюневальд. – СПб.: Санкт-Петербургский Институт раннего вмешательства, 2003. – 144 с.

12. Нуриева Л.Г. Развитие речи у аутичных детей. - Москва, 2003.
13. Образование и инвалиды. Проект “Юридическая защита прав инвалидов в России: доступность образования”.
14. Психолого-педагогическая диагностика детей раннего и дошкольного возраста / Под ред. Е.А. Стребелевой.- М.: Просвещение, 2003 – 164 с. + Приложение.
15. Семаго Н.Я., Семаго М.М. Организация и содержание деятельности психолога специального образования. - М., 2005.
16. Сорокин В.М. Специальная психология / Под. научн. ред. Л. М. Шипицыной. - СПб., 2003.
17. Специальная педагогика: учебное пособие для студентов высш. учеб. заведений / Л.И. Аксенова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова [и др.]: под ред. Н.М. Назаровой. – Москва: Издательский центр «Академия», 2007. – 400 с.
18. Хитрюк, В. В. Основы инклюзивного образования : практикум / В. В. Хитрюк.- Мозырь : Белый Ветер, 2014. — 136, [4] с. : ил.
19. <http://obrazovanie.perspektiva-inva.ru/news.php>
20. <http://samara-desnica.narod.ru/>
21. <http://www.un.org/russian/document/declarat/salamanka.pdf>. // Саламанская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество, Саламанка, Испания, 7-10 июня 1994 года.
22. Материалы по инклюзивному образованию
23. http://school.msk.ort.ru/integration/index.php?p=teor_mpio
24. Об интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья
25. http://www.fatihovalf.ucoz.ru/blog/chto_vy_dumaete_ob_integririvannom_obrazovanii_detej_s_ogranichennymi_vozmozhnostjami_zdorovja/2010-05-26-1

26. http://nashiosobiedeti.ucoz.ru/news/inkljudivnoe_obrazovanie_ravnye_vozmozhnosti_dlja_vsekh_uchashhikhsja/2010-09-04-246
27. <http://www.dislife.ru/flow/theme/4696/>.